

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

214

Vragen van het lid **Sjoerdsma** (D66) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *geheime beïnvloedingsoperaties door Rusland* (ingezonden 8 september 2016).

Antwoord van Minister **Koenders** (Buitenlandse Zaken), mde namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (ontvangen 19 oktober 2016).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «U.S. investigating potential covert Russian plan to disrupt November elections»?¹

Antwoord 1

Ja, ik heb kennis genomen van dit bericht.

Vraag 2

Herinnert u zich uw antwoorden op eerdere vragen over het bericht dat Rusland de Nederlandse politiek financieel beïnvloedt?² Herinnert u zich daarbij ook het antwoord dat het u «niet bekend» is dat een onderzoek plaatsvindt, door de «Director of National Intelligence» van de VS, naar Russische beïnvloeding van Europese politieke partijen en dat u daarom geen reden ziet tot navraag doen?³ Volhardt u in dat antwoord of bent u nu, mede gezien het nieuwsbericht van The Washington Post, wel bereid om na te gaan of dit onderzoek plaatsvindt en is afgerond? Bent u tevens bereid om de Kamer, al dan niet vertrouwelijk, te informeren over de uitkomsten van dit onderzoek? Zo niet, kunt u daar een goede reden voor geven?

¹ The Washington Post, 5 september 2016, https://www.washingtonpost.com/world/national-security/intelligence-community-investigating-covert-russian-influence-operations-in-the-united-states/2016/09/04/aec27fa0-7156-11e6-8533-6b0b0ded0253_story.html.

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, Aanhangsel der Handelingen nr. 1761

³ Telegraph, 16 januari 2016, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/12103602/America-to-investigate-Russian-meddling-in-EU.html>, «James Clapper, the US Director of National Intelligence, has been instructed by the US Congress to conduct a major review into Russian clandestine funding of European parties over the last decade.»

Antwoord 2

De Nederlandse ambassade in Washington heeft navraag gedaan bij de autoriteiten van de Verenigde Staten. De autoriteiten van de Verenigde Staten gaven aan geen publieke mededelingen te kunnen doen over lopende activiteiten of onderzoeken van de Amerikaanse inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Het kabinet heeft begrip voor dit Amerikaanse standpunt, aangezien ook in Nederland het kabinet geen publieke uitspraken kan doen over lopende activiteiten van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Vraag 3

Wat is u bekend over (geheime) activiteiten van Rusland teneinde de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten (VS) te beïnvloeden? Kunt u zo volledig mogelijk zijn in uw antwoord?

Antwoord 3

Het kabinet kan geen publieke uitspraken doen over (vermeende) activiteiten van Rusland teneinde de presidentsverkiezingen in de VS te beïnvloeden.

Vraag 4

Zijn er signalen dat ook sprake is van Russische beïnvloedingsoperaties in Nederland met betrekking tot de politiek? Zo ja, waar gaat het dan om?

Antwoord 4

Het kabinet heeft geen kennis van concrete gegevens of feiten met betrekking tot actieve beïnvloeding dan wel financiële ondersteuning van politieke partijen in Nederland vanuit Rusland.

Vraag 5

Sluit u uit dat politieke partijen in Nederland actief worden beïnvloed dan wel financieel worden ondersteund vanuit Rusland?

Antwoord 5

Het kabinet heeft geen kennis van concrete gegevens of feiten met betrekking tot actieve beïnvloeding dan wel financiële ondersteuning van politieke partijen in Nederland vanuit Rusland. Hoewel er geen concrete aanwijzingen zijn, kan het kabinet niet uitsluiten dat (financiële) beïnvloeding plaatsvindt.

Vraag 6

Kunt u aangeven welke online activiteiten vanuit Rusland worden ondernomen om het politieke en maatschappelijke debat in Nederland te beïnvloeden?

Antwoord 6

Zoals vermeld in het AIVD jaarverslag 2015, zijn Russische inlichtingendiensten op permanente basis heimelijk aanwezig en actief in Nederland, net als in andere westerse landen. Deze diensten en hun medewerkers zijn buitengewoon professioneel en beschikken daarbij over een grote operationele slagkracht. Russische inlichtingenoperaties tegen het Westen vormen een wezenlijke bedreiging voor de veiligheid van Nederland en zijn EU-partners en NAVO-bondgenoten. In het afgelopen jaar is wederom vastgesteld dat Russische inlichtingendiensten in Nederland jagen op politieke, wetenschappelijke en technologische inlichtingen. De Russische Federatie is bovendien zeer bedreven in het opzetten van beïnvloedingsoperaties en het gebruik van propaganda. Hierbij worden ook digitale middelen ingezet. Over de specifieke aard en reikwijdte van Russische spionage- en beïnvloedingsactiviteiten in Nederland doet het kabinet geen uitspraken.

Vraag 7

Kunt u toelichten of er signalen zijn dat vanuit Rusland pogingen zijn ondernomen om de maatschappelijke en politieke discussie in West-Europa over de vluchtelingen crisis te beïnvloeden? Zo ja, kunt u toelichten welke (geheime) activiteiten zijn ondernomen vanuit Rusland?

Antwoord 7

Over de specifieke aard en reikwijdte van Russische spionage- en beïnvloedingsactiviteiten in Nederland kan het kabinet in het openbaar geen uitspraken doen.

Vraag 8

Hebt u kennisgenomen van het feit dat dat in het nieuwsbericht van The Washington Post wordt gemeld dat inlichtingendiensten van de VS politici in de VS hebben geïnformeerd over Russische beïnvloedingsoperaties in Europa? Bent u bereid na te gaan om welke beïnvloedingsoperaties het hier gaat en de Kamer daarover te informeren? Zo niet, kunt u daar een goede reden voor geven?

Antwoord 8

De Nederlandse ambassade in Washington heeft navraag gedaan bij de autoriteiten van de Verenigde Staten. De autoriteiten van de Verenigde Staten gaven aan geen publieke mededelingen te kunnen doen over lopende activiteiten of onderzoeken van de Amerikaanse inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Het kabinet heeft begrip voor dit Amerikaanse standpunt, aangezien ook in Nederland het kabinet geen publieke uitspraken kan doen over lopende activiteiten van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Vraag 9

Kunt u toelichten hoe, volgens u, de pogingen van Rusland om verkiezingen in het buitenland te beïnvloeden zich verhouden tot de opbouw van het Russische militair vermogen in het digitale domein en het toegenomen assertief Russisch buitenland- en veiligheidsbeleid, zoals gemeld in het jaarverslag van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) 2015?⁴

Antwoord 9

Over de specifieke aard en reikwijdte van Russische spionage- en beïnvloedingsactiviteiten in Nederland kan het kabinet in het openbaar geen uitspraken doen.

Vraag 10

Acht u het normaal dat Rusland pogingen onderneemt, al dan niet clandestien, om standpunten in andere landen te beïnvloeden? Vindt u het eveneens normaal dat andere landen verkiezingen in Nederland proberen te beïnvloeden? Hoort dit bij het gangbare diplomatieke proces?

Antwoord 10

Het is gangbaar dat staten door middel van publieksdiplomatie en reguliere diplomatieke contacten proberen om beeldvorming en standpunten in andere landen te beïnvloeden. Dit dient echter niet over te gaan in clandestiene activiteiten danwel in het op oneigenlijke wijze beïnvloeden van een verkiezingsproces.

Vraag 11

Hebt u kennisgenomen van het feit dat in het nieuwsbericht van The Washington Post wordt gemeld dat de autoriteiten in de VS een grootschalig onderzoek doen naar Russische beïnvloeding in de VS, onder leiding van de «Director of National Intelligence» van de VS? Bent u bereid bij de autoriteiten in de VS na te gaan of zij inderdaad onderzoek doen naar beïnvloeding van de presidentsverkiezingen in hun land door Rusland en de Kamer daarover te informeren? Ziet u mogelijkheid om aan te sluiten bij dit onderzoek? Zo niet, kunt u daar een goede reden voor geven?

Antwoord 11

De Nederlandse ambassade in Washington heeft navraag gedaan bij de autoriteiten van de Verenigde Staten. De autoriteiten van de Verenigde Staten gaven aan geen publieke mededelingen te kunnen doen over lopende activiteiten of onderzoeken van de Amerikaanse inlichtingen- en veiligheids-

---

⁴ Jaarverslag MIVD 2015, pagina 15–16, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/jaarverslagen/2016/04/13/jaarverslag-mivd-2015>.

diensten. Het kabinet heeft begrip voor dit Amerikaanse standpunt, aangezien ook in Nederland het kabinet geen publieke uitspraken kan doen over lopende activiteiten van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Vraag 12

Bent u bereid alle vragen afzonderlijk te beantwoorden?

Antwoord 12

Ja.